

УДК 338

JEL Classification: Q13; Q18

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202102102>

В. В. РУСАНЮК, аспірант*

Сутність і цілі державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі

Мета статті - розкрити сутність, цілі та завдання функціонування державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі економіки в сучасних умовах.

Методика дослідження. За методологічну основу дослідження слугувала сукупність методів наукового пізнання системи і механізму державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі. Досягненню мети сприяли загальнонаукові методи: емпіричних досліджень (вимірювання, порівняння, спостереження); теоретичних досліджень (аналіз і синтез), а також локальні (специфічні): аналізу ситуацій (розрахунково-конструктивний).

Результати дослідження. Встановлено, що державна підтримка це одна зі складових механізму державного регулювання, налагоджена система пільгового фінансування пріоритетних галузей і суб'єктів малого і середнього підприємництва; система заходів нарощування адаптивності та конкурентоспроможності суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі контролюючого, виконавчого, законодавчого характеру. Виявлено, що основними завданнями державного регулювання малого і середнього підприємництва в аграрному секторі виступають: формування оптимальних фінансово-кредитних інструментів; удосконалення законодавчої та нормативно-правової платформи; стимулювання взаємодії суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі з логістичною і ринковою інфраструктурою; формування інформаційної культури і розвиток соціалізації малого і середнього підприємництва в аграрному секторі та ін. Обґрунтовано необхідність вирішення завдання формування адаптивної, комплексної та інтегративної системи державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі, яка гнучко й оперативно відображатиме вплив нестабільного ринкового середовища, створюючи адекватну логістичну інфраструктуру функціонування бізнесу на всіх рівнях ієрархії.

Елементи наукової новизни. Розкрито основні завдання функціонування державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі економіки в сучасних умовах, запропоновано методичний підхід до обґрунтування основних напрямів модифікації державної підтримки, які сприяють вирішенню проблем функціонування малого та середнього підприємництва в аграрному секторі економіки. Акцентовано увагу на основних програмах державної підтримки розвитку підприємництва в аграрному секторі України.

Практична значущість. Методичний підхід доцільно використовувати як базу в системі завдань функціонування державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі відповідно до даних статистичної звітності суб'єктів підприємства і макропоказників соціально-економічного стану країни. Рис.: 2. Бібліогр.: 27.

Ключові слова: державне регулювання; державна підтримка; розвиток підприємництва; мале підприємництво; середнє підприємництво; аграрний сектор; криза; ринок.

Русанюк Василь Васильович - аспірант відділу підприємництва, кооперації та агропромислової інтеграції, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)
E-mail: rusanyuk.ur@ukr.net

Постановка проблеми. Результативна реалізація механізму державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі економіки неможлива без побудови оптимальної системи державного регулювання. Основними цілями державного регулювання розвитку підприємства в аграрному секторі визнано: повне збереження природних ресурсів для виробництва;

гарантоване забезпечення виробництва продукції найвищої якості; розвиток ринкової інфраструктури і забезпечення підвищення рентабельності виробництва; оптимальне формування ринку первинної сировини, продовольства, сільськогосподарської та агропромислової продукції; забезпечення підвищення конкурентоспроможності суб'єктів підприємства в аграрному секторі та національної продукції; стабілізація гарантованого розвитку територій в сільській місцевості, підвищення рівня життєзабезпечення селян і трудової зайнятості та ін.

* Науковий керівник - М. Й. Малік, доктор економічних наук, професор, академік НААН.

© В. В. Русанюк, 2021

Фактор поширення гострого респіраторного захворювання Covid-19, пов'язаного з коронавірусом SARS-CoV-2, став одним із ключових показників впливу на розвиток соціально-економічних процесів у країні в 2020-2021 рр. Реалізація безпрецедентних кроків (санітарно-епідеміологічні заходи, обмеження в пересуванні по країні і виїздах-вїздах з країни, введення надзвичайних умов, ліквідація масових заходів, закриття навчальних закладів, зупинка транспорту тощо) негативно вплинула на соціально-економічний розвиток країн світу. В Україні в період січень-червень 2020 р. обсяги виробництва суб'єктами підприємництва в сільському господарстві скоротилися на 18,7%. Експертами-дослідниками доведена і обґрунтована різниця впливу коронакризи на функціонування суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі, яка визначається територіальним місцем розташування суб'єктів підприємництва, масштабами виробництва, каналами реалізації продукції, взаємодіями з державою, джерелами фінансування.

Функціонування суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі економіки з позицій своєї адаптивності, мобільності та гнучкості стимулює всій соціально-економічній системі країни стабільність і стійкість позитивної динаміки розвитку, виступає природним інкубатором соціальних, технологічних, економічних новацій. Проте система державної підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі економіки не гарантує повноцінного зростання обсягів виробництва національної продукції. Тривожний соціально-економічний стан у країні ускладнюється проявами ризиків загальної фінансово-кредитної кризи: скороченням притоку інвестицій; погіршенням інноваційного клімату та інвестиційної привабливості суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі; дестабілізацією цінової кон'юнктури; обмеженням доступу до фінансових ресурсів; недосконалістю логістичної інфраструктури; зниженням продовольчої безпеки; відкриттям ринку землі; та ін. Тому за програмою «Підтримка ЄС для розвитку сільського господарства і малих фермерських господарств в Україні» у 2021 р. наша країна має отримати 51 млн євро (перший транш - 26 млн євро) [24]. Причому для підтримки малих фермерських госпо-

дарств призначено 25 млн євро, а для малого та середнього підприємництва - 20 млн євро.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні реалії функціонування державної підтримки малого і середнього підприємництва в аграрному секторі економіки та державного регулювання розвитку підприємництва в сільському господарстві представлені в роботах таких вчених, як: І. Ф. Баланюк, І. І. Козак, Д. І. Шеленко [1]; О. Г. Булавка [23]; Я. М. Гадзало, М. В. Гладій, Ю. Я. Лузан [15]; О. М. Галицький, А. І. Лівінський, О. П. Дяченко [2]; М. Я. Дем'яненко, П. Т. Саблук, В. М. Скупий [3]; А. Д. Діброва [5]; А. А. Дюк [6]; В. О. Іванченко [7]; М. М. Ільчук, С. І. Ус, М. І. Дмитрук, О. М. Ільчук [9]; Т. В. Калашнікова, А. О. Калашніков [10]; Ю. О. Лупенко [11, 16, 20]; М. Й. Малік, В. А. Мамчур [12, 13]; М. І. Мальований [14]; А. А. Осіпова [17]; Г. В. Спаський [22]; О. Г. Шпикуляк [25, 26]; Т. І. Яворська [27] та інших відомих вітчизняних економістів-дослідників. Проте відсутність комплексних та інтеграційних підходів до: концептуальних позицій функціонування процесів розвитку підприємництва в сільському господарстві в аспекті удосконалення механізмів забезпечення інфраструктурної підтримки малого і середнього підприємництва в аграрному секторі економіки; утримання загального фінансового стану суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі на належному рівні для виживання різними преференціями; підвищення рентабельності виробництва, інноваційної та інвестиційної привабливості суб'єктів малого і середнього підприємництва; стимулювання переходу господарств населення в категорію суб'єктів малого сімейного підприємництва; реалізації державних заходів логістичної спрямованості й розвитку логістичної інфраструктури, кооперування і орієнтації на виробництво екологічно безпечної продукції та ряд інших питань актуалізують більш глибоке вивчення цілей і завдань функціонування державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі в сучасних умовах.

Мета статті - розкрити сутність, цілі та завдання функціонування державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі економіки в сучасних умовах.

Методологія дослідження. За методологічну основу дослідження слугувала сукупність методів наукового пізнання системи і механізму державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі. Досягненню мети сприяли загальнонаукові методи: емпіричних досліджень (вимірювання, порівняння, спостереження); теоретичних досліджень (аналіз і синтез), а також локальні (специфічні): аналізу ситуацій (розрахунково-конструктивний).

Виклад основних результатів дослідження. Як встановлено, державне регулювання розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі відображає цілісність реалізованих протекціоністських заходів, що гарантують фінансову, бюджетну, правову, економічну, інвестиційну безпеку функціонування суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою оптимізації умов функціонування суб'єктів у ринковому середовищі, формування належного рівня продовольчої безпеки громадян держави, адаптації товаровиробників до умов коронакризи та нестабільності. Державне регулювання функціонування малого і середнього підприємництва в аграрному секторі реалізується через три підсистеми: державна підтримка суб'єктів підприємництва в аграрному секторі; розвиток сільських територій; координація сільськогосподарського і агропродовольчого ринку.

Державна підтримка, як одна зі складових механізму державного регулювання, це налагоджена система пільгового фінансування пріоритетних галузей і суб'єктів малого і середнього підприємництва; система заходів нарощування адаптивності та конкурентоспроможності суб'єктів малого і середнього підприємництва аграрного сектору контролюючого, виконавського, законодавчого характеру. Основними цілями державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі так само визначено: збільшення виробленої доданої вартості в малому і середньому підприємстві в аграрному секторі; забезпечення продовольчої безпеки країни; збільшення експорту продукції малого та середнього підприємництва в аграрному секторі та ресурсів фермерських і особистих господарств у сільській місцевості; підвищення індексу фізичного обсягу інвестицій в основний капітал суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі та ін.

Виділяють заходи прямого і непрямого державного субсидування. До заходів прямого державного субсидування відносять: прямі державні компенсаційні платежі; субсидування за окремими видами витрат; податкові пільги; дотації; підтримка доходів суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі; інвестиції в розвиток ринкової та логістичної інфраструктури; пільгові ціни на ресурси. Серед заходів непрямого державного субсидування (упущеної вигоди споживачів продовольства) розрізняють: зміни компенсаційних зборів; податки; адміністративне регулювання; акцизи; регулювання імпорتنих тарифів та експортних субсидій; введення обмеження імпорту.

Виявлено, що основними завданнями державного регулювання малого і середнього підприємництва в аграрному секторі виступають: формування оптимальних фінансово-кредитних інструментів; вдосконалення законодавчої та нормативно-правової платформи; стимулювання взаємодії суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі з логістичною та ринковою інфраструктурою; формування інформаційної культури й розвиток соціалізації малого і середнього підприємництва в аграрному секторі та ін. До завдань державної підтримки малого і середнього підприємництва в аграрному секторі так само відносяться: збільшення обсягів виробництва основних видів продукції суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі; підтримання стабільності, фінансової стійкості суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі та створення сприятливих умов для виживання і зростання обсягів інвестицій в їх розвиток; модернізація та оновлення технологічної й матеріально-технічної бази виробництва суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі; підвищення ефективності функціонування внутрішнього сільськогосподарського та агропромислового ринку; реалізація експортного потенціалу продукції суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі; забезпечення зайнятості сільського населення, підвищення рівня його життєдіяльності та кваліфікації; сталий розвиток сільських територій.

Основні пріоритети уряду в розвитку малого і середнього бізнесу в Україні відображені в Законі України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього

підприємництва в Україні», Розпорядженнях Кабінету Міністрів від 10.05.2018 р. № 292-р «Деякі питання реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 р.», рекомендаціях «Щодо довгострокового планування розвитку малого та середнього підприємництва на рівні регіонів та територіальних громад». Крім цього, 16.02.2021 р. Мінекономіки організувало публічне обговорення Проєкту «Національної економічної стратегії до 2030» на тему «Розвиток агросектору України». Стратегічний ресурс розвитку держави відображається такими особливостями й властивостями малого і середнього підприємництва, як: найпряміший і тісний зв'язок із споживачами на територіальних ринках місцевості; мобільність, адаптивність, гнучкість у системі прийняття управлінських рішень; можливість працевлаштування соціально незахищених верств населення; оперативне реагування на будь-які зміни в ринковому середовищі функціонування; оптимальне нарощування ємності ринкової ніші; не настільки великі витрати на початкові вкладення капітальних інвестицій; ініціативність й особистісна відповідальність товаровиробників за своє благополуччя і благополуччя своєї сім'ї; соціальна та фінансова стабільність за рахунок самозайнятості.

З урахуванням сучасної соціально-економічної кризової і пандемічної ситуації в країні актуалізується завдання формування адаптивної, комплексної та інтегративної системи державної підтримки малого і середнього підприємництва в аграрному секторі, яка гнучко й оперативно відобразить вплив нестабільного ринкового середовища, створюючи адекватну логістичну інфраструктуру функціонування бізнесу на всіх рівнях ієрархії.

За кордоном механізмами державного регулювання є пряма фінансова підтримка (дотації, субвенції, субсидії), реалізація цільових програм, спеціалізована система оподаткування, страхова і кредитна підтримка. В Україні переважає реалізація інструментів прямого бюджетного фінансування у вигляді державної підтримки і вузькоспеціалізованих державних цільових програм з метою активізації соціально-економічного механізму функціонування великих і середніх суб'єктів підприємництва аграрного сектору. Основні цілі та завдання державної підтримки малого і середнього підприємни-

цтва в Україні сформульовані в наступних програмах підтримки підприємців:

а) «EU4Business» - для малого і середнього бізнесу в 2019 р. реалізовано 39 проєктів на загальну вартість 178,14 млн євро; з них 82,35 млн євро направлено на фінансування малого і середнього бізнесу України;

б) «Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises 2014-2020» - для виходу на ринки Євросоюзу та ринки партнерів програми, підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого і середнього бізнесу України. На реалізацію цієї програми для України доступні 900 млн євро (із загальної суми 2,3 млрд євро);

в) «Fit for partnership with Germany» - для встановлення коопераційних зв'язків з підприємцями країн-партнерів та виходу на глобальні ринки до 31.12.2021 р. Одним із напрямів у 2020 р. був «Економічна кооперація в аграрному секторі»;

г) «Unlimit Ukraine by EBA» - для підтримки розвитку суб'єктів малого підприємництва в Україні;

д) «Міжнародні кредитні лінії» - для підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва на міжнародному рівні та підвищення їх конкурентоспроможності. Програма рефінансування направлена на підтримку системи кредитування в сільській місцевості. При цьому Ощадбанком реалізуються фінансові продукти «Акційне кредитування АПК», «Програма часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва». АТ «Укрексімбанком» реалізуються фінансові продукти: 1) кредити на покупку: «Пальне, добриво, корми, ремонт обладнання»; «Сільськогосподарська техніка та обладнання»; «Тварини, закладка багаторічних рослин»; «Елеватори, фермерські споруди та обслуговуючі будівлі»; 2) кредити за програмою «Білоруський імпорт» для придбання: «Сільськогосподарська техніка та обладнання»; «Обладнання, устаткування»; «Транспортні засоби»;

е) «Підтримка малого і середнього підприємництва на державному рівні». Складові програми: «Бюджетна дотація для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції»; «Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання»; «Державна підтримка

фермерських господарств»; «Регіональні програми розвитку АПК» [18].

Пом'якшення карантинних обмежень та державна підтримка соціально-економічної системи в країні створили умови для поступового відновлення економіки, хоча динаміка розвитку галузей була різною (рис. 1).

За результатами 2020 р. глибина спаду виробничої сфери національної економіки досягла рівня -4,4% ЗІВ. У I кварталі 2021 р. очікується збереження негативної динаміки зміни ВВП з урахуванням результатів реалізованого в січні локдауну.

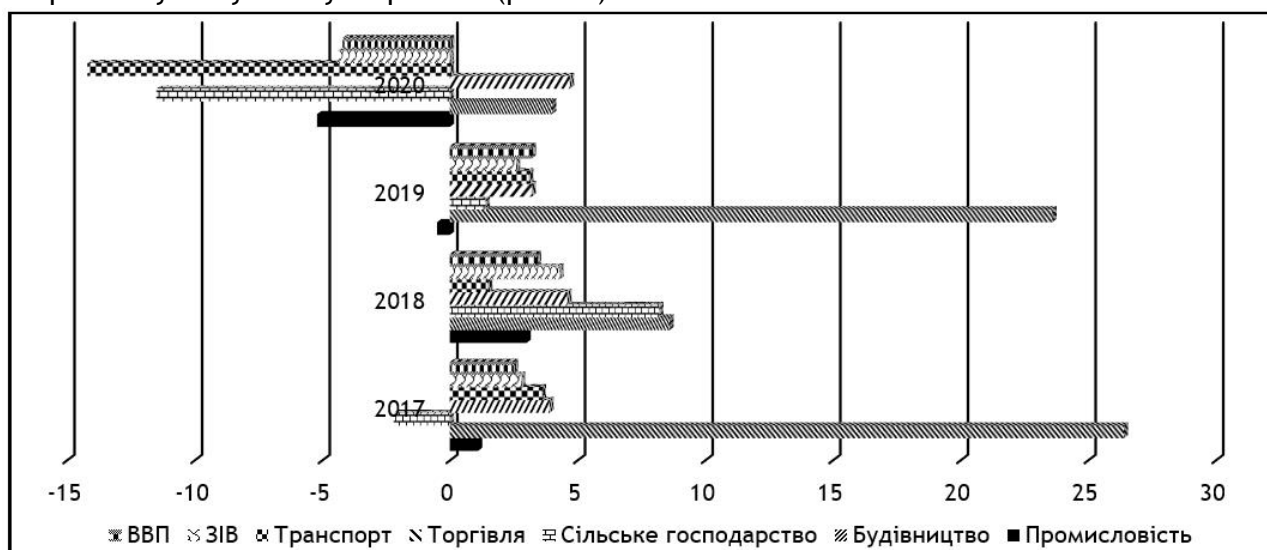

Рис. 1. Зміна ЗІВ та ВВП (% до відповідного періоду попереднього року) та основних ВЕД (відсоткових пунктів)

Примітки: Зведений індекс виробництва товарів та послуг за основними видами економічної діяльності (ЗІВ) відображає динаміку діяльності виробничої сфери національної економіки у відповідному періоді. ЗІВ розраховується на базі звітних даних за індексами фізичного обсягу виробництва ВЕД «Сільське господарство», ВЕД «Промисловість», ВЕД «Будівництво», ВЕД «Транспорт» та ВЕД «Оптова та роздрібна торгівля». Зважаючи на те, що виробнича сфера в обсязі ВВП займає близько 55%, ЗІВ має тісний кореляційний зв'язок з динамікою ВВП. Тому оціночний показник ВВП розраховується, виходячи з ретроспективної кореляційної залежності між ЗІВ та ВВП.

Джерело: Наведено за матеріалами [Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=010de307-2345-4162-b5e5-1dd8b2f81d10&tag=OgliadEkonomichnoiAktivnosti>].

У період карантинних обмежень суб'єктам підприємництва в аграрному секторі можна було пом'якшити фінансове навантаження, використовуючи підтримку за програмами «Кредитні канікули», «Податкові преференції» та «Підтримка малого і середнього бізнесу». В 2020 р. державна підтримка суб'єктів підприємництва в аграрному секторі була абсолютно стабільною. За даними Мінекономіки, в 2020 р. суб'єктам підприємництва в аграрному секторі виплачено повністю 4 млрд грн (у 2019 р. із запланованих 5,9 млрд грн було виплачено тільки 4,8 млрд грн) [21].

З урахуванням погодних умов і впливу пандемічного фактора за підсумками 2020 р. обсяги виробництва сільськогосподарської продукції скоротилися до -11,5% (у 2019 р. було +1,4%) (рис. 2).

У 2020 р. державна підтримка суб'єктів підприємництва в аграрному секторі, % до

обсягу, за напрямками становила: «Підтримка фермерства» - 0,1 млрд грн (0,4 млрд грн у 2019 р.); «Здешевлення кредитів» - 1,1 млрд грн (0,5 млрд грн у 2019 р.); «Підтримка тваринництва та переробки» - 1,0 млрд грн (2,9 млрд грн у 2019 р.); «Підтримка садівництва, виноградарства та хмелярства» - 0,3 млрд грн (0,4 млрд грн у 2019 р.); «Компенсація вартості сільськогосподарської техніки» - 1,5 млрд грн (0,6 млрд грн у 2019 р.) [21].

Через погодні кліматичні умови в 2020 р. врожайність сільськогосподарських культур порівняно з 2019 р. знизилася. Проте в рейтингу світового виробництва зернових культур і соняшнику Україна вирізняється високими показниками: 9-те місце - у виробництві зернових культур (8-ме місце в 2019 р.), 1-ше місце - у виробництві соняшнику (як і в 2019 р.). На виробництво тваринницької продукції негативно вплинуло зниження

зовнішнього попиту на продукцію птахівництва і збережені фактори минулих періодів. Станом на 01.01.2021 р. поголів'я великої рогатої худоби порівняно з даними на

01.01.2020 р. скоротилося на -6,2%, птиці на -9,3%, свиней зросло на +2% [19]. У 2020 р. загальні обсяги реалізації на забій сільськогосподарських тварин скоротилися на -1,1%.

Рис. 2. Обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, %

Джерело: Наведено за матеріалами [Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України, Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang>].

Разом із тим 03.02.2021 р. почалася реалізація Проєкту «Розвиток доступу аграрного сектору України до ринків капіталу у 2021-2024 рр.» спільно з IFC - Міжнародною фінансовою корпорацією та Швейцарською Конфедерацією. Також у рамках Проєкту «Аграрні розписки в Україні» товаровиробники в аграрному секторі отримали фінансування понад 32 млрд грн [19].

Станом на 15.02.2021 р. у рамках програми «Доступні кредити 5-7-9%» банки-учасники виплатили кошти підприємцям на суму 20,5 млрд грн, з якої: 12 млрд грн - для рефінансування раніше отриманих позик; 4,8 млрд грн - для придбання антикризових кредитів під 3%; 3,8 млрд грн - для капітальних інвестицій. Варто зауважити, що 54% учасників - суб'єкти підприємництва в сільському господарстві. У рамках цієї ж програми в період 15-19.02.2021 р. банки-учасники заключили 161 договір на суму 293 млн грн, з якої: 25 млн грн - для рефінансування раніше отриманих позик; 233 млн грн - для придбання антикризових кредитів під 3%; 35 млн грн - для капітальних інвестицій [19].

На засіданні Верховної Ради України 18.02.2021 р. у першому читанні прийнято Законопроект № 3205-2 «Про Фонд часткового гарантування кредитів в сільському господарстві» - для спрощення отримання кредитів малими фермерськими господарствами. Мінекономіки розширило перелік сільськогосподарської техніки в рамках Програми «Часткова компенсація вартості сільсь-

когосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва» - для виплати компенсацій з державного бюджету [19].

Оперативне функціонування державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі з метою подолання наслідків пандемії Covid-19, пов'язаного з коронавірусом SARS-CoV-2, має відображати: затвердження нормативно-правового поля для: обліку структурних змін у соціально-економічних балансах діяльності, соціального забезпечення, скорочення періодів самоексплуатації суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі, підтримки доходів, виведення з тіні частини виробництва; звільнення на кілька місяців від сплати єдиного податку 4 групи (податкові канікули); формування різних гарантійних фондів та асоціацій з переробки та збуту продукції; розвиток форм кооперування суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі; поділ бюджетних коштів на: а) підтримку виробництва продукції; б) розвиток сільських територій (внесення змін до системи розподілу державного планування і підтримки); результативне використання коштів Євросоюзу та ін.

Висновки. Встановлено, що державна підтримка це одна із складових механізму державного регулювання, налагоджена система пільгового фінансування пріоритетних галузей і суб'єктів малого і середнього підприємництва; система заходів нарощування адаптивності та конкурентоспроможності

суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі контролюючого, виконавчого, законодавчого характеру. Виявлено, що основними завданнями державного регулювання малого і середнього підприємництва в аграрному секторі виступають: формування оптимальних фінансово-кредитних інструментів; удосконалення законодавчої та нормативно-правової платформи; стимулювання взаємодії суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі з логістичною та ринковою

Список бібліографічних посилань

1. Баланиук І. Ф., Козак І. І., Шеленко Д. І. Формування внутрішнього економічного механізму розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2019. № 5. С. 59-67.
2. Галицький О. М., Лівінський А. І., Дяченко О. П. Організаційно-економічний механізм державного регулювання аграрного виробництва в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 3. С. 93-98.
3. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК : монографія / [М. Я. Дем'яненко, П. Т. Саблук, В. М. Скупий та ін.] ; за ред. М. Я. Дем'яненка. Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. 372 с.
4. Державний бюджет на 2021 рік: детальний аналіз аграрних видатків та державної підтримки. URL : <https://www.agropolit.com/news/17897-derjavnyi-byudjet-2021>.
5. Діброва А. Д. Теоретико-методологічні засади державної підтримки сільськогосподарства України. *Національний вісник НУБіП України*. 2009. Вип. 142. С. 19-24.
6. Дюк А. А. Організаційно-економічна соціалізація підприємництва на селі в умовах трансформації господарювання. *Економіка АПК*. 2020. № 5. С. 108-114.
7. Іванченко В. О. Посилення державного впливу на забезпечення сталого розвитку підприємництва в сільському господарстві. *Економіка АПК*. 2020. № 10. С. 108-113.
8. Ільчук О. М. Державна підтримка сільськогосподарства в Україні. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 93-98.
9. Ільчук М. М., Ус С. І., Дмитрук М. І., Ільчук О. М. Теоретичні засади розвитку підприємництва. *Економіка АПК*. 2020. № 3. С. 100-105.
10. Калашнікова Т. В., Калашніков А. О. Інституційні засади державної підтримки розвитку аграрного сектору. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. Вип. 2 (42). С. 58-67.
11. Лупенко Ю. О. Розвиток малих аграрних підприємств у ринковому інституційному середовищі: індикатори та ефективність. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 204 с.
12. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г., Мамчур В. А. Реалізація цілей сталого розвитку України в контексті трансформації особистих селянських господарств в сімейні фермерські. *Економіка природокористування і сталій розвиток*. 2020. № 7 (261). С. 21-31.
13. Малік М. Й., Мамчур В. А. Соціально-економічна орієнтація сімейних фермерських господарств у підприємницькій діяльності. *Економіка АПК*. 2020. № 9. С. 30-35.
14. Мальований М. І., Осінова А. А. Кредитні аспекти державної підтримки сільськогосподарського виробництва України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Т. 31 (70). № 4. С. 96-102.
15. Модернізація державної політики розвитку аграрної сфери України: виклики, шляхи вирішення : монографія / Гадзало Я. М., Гладій М. В., Саблук П. Т., Лузан Ю. Я. Київ : Аграрна наука, 2020. 330 с.
16. Організаційно-економічне забезпечення розвитку сімейних фермерських господарств : монографія / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 212 с.

інфраструктурою; формування інформаційної культури та розвиток соціалізації малого і середнього підприємництва в аграрному секторі тощо. Обґрунтовано необхідність вирішення завдання формування адаптивної, комплексної та інтегративної системи державної підтримки малого і середнього підприємництва в аграрному секторі, яка гнучко й оперативно відображатиме вплив нестабільного ринкового середовища, створюючи адекватну логістичну інфраструктуру функціонування бізнесу на всіх рівнях ієрархії.

References

1. Balaniuk, I.F., Kozak, I.I. & Shelenko, D.I. (2019). Formuvannya vnutrishnoho ekonomichnoho mekhanizmu rozvitku orhanizatsiino-pravovykh form silskohospodarskikh pidpryemstv [Formation of the internal economic mechanism of development of organizational-legal forms of the agricultural enterprises]. *Ekonomika APK*, 5, pp. 59-67 [In Ukrainian].
2. Halitskii, O.M., Livinskii, A.I. & Diachenko, O.P. (2019). Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання ahrarnoho vyrobnytstva v Ukraini [The organizational-economic mechanism of state regulation of agrarian manufacture in Ukraine]. *Investitsii : praktika ta dosvid*, 3, pp. 93-98 [In Ukrainian].
3. Demianenko, M.Ya., Sabluk, P.T., Skupyi, V.M., et al. (2011). Derzhavna politika finansovoi pidtrimki rosvitku ahrarnoho sektoru APK : monohrafiia. [State politicians of financial support of development of agrarian sector of agriculture : monography]. Kyiv : NNTs "IAE" [In Ukrainian].
4. Derzhavnyi biudzhnet na 2021 rik : detalnyi analiz ahrarnykh vydatkiv ta derzhavnoi pidtrimki [The state budget for 2021: the detailed analysis of agrarian expenses and the state support]. Retrieved from : <https://www.agropolit.com/news/17897-derjavnyi-byudjet-2021> [In Ukrainian].
5. Dibrova, A.D. (2009). Teoretiko-metodolohichni zasady derzhavnoi pidtrimki silskoho hospodarstva Ukrainy [Teoretiko-methodological positions of the state support of agriculture of Ukraine]. *Natsionalnyi visnik NUBiP Ukrainy*, 142, pp. 19-24 [In Ukrainian].
6. Diuk, A.A. (2020). Orhanizatsiino-ekonomichna sotsializatsiia pidpriemnytstva na seli v umovakh transformatsii hospodariuvannya [Organizational-economic socialisation of business on village in the conditions of managing transformation]. *Ekonomika APK*, 5, pp. 108-114 [In Ukrainian].
7. Ivanchenko, V.O. (2020). Posilennia derzhavnoho vplyvu na zabezpechennia staloho rozvitku pidpriemnytstva v silskomu hospodarstvi [Strengthening of the state influence on maintenance of modern development of business in agriculture]. *Ekonomika APK*, 10, pp. 108-113 [In Ukrainian].
8. Ilchuk, O.M. (2019). Derzhavna pidtrimka silskoho hospodarstva v Ukraini [The state support of agriculture in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 2, pp. 93-98 [In Ukrainian].
9. Ilchuk, M.M., Us, S.I., Dmitruk, M.I. & Ilchuk, O.M. (2020). Teoretichni zasady rozvitku pidpriemnytstva [Theoretical positions of development of business]. *Ekonomika APK*, 3, pp. 100-105 [In Ukrainian].
10. Kalashnikova, T.V. & Kalashnikov, A.O. (2019). Institut-siini zasady derzhavnoi pidtrimki rozvitku ahrarnoho sektoru [Institutional positions of the state support of development of agrarian sector]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment : aktualni pytannia nauki i praktiki*, 2 (42), pp. 58-67 [In Ukrainian].
11. Lupenko, Yu.O. (2017). Rozvitok malykh ahrarnykh pidpriemstv u rynkovomu institutsiinomu seredovishchi: indykatory ta efektyvnist [Development of the small agrarian enterprises in the market institutional environment : indicators and efficiency]. Kyiv : NNTs "IAE" [In Ukrainian].

17. Осіпова А. А. Еволюція та сутність державного регулювання аграрного сектору економіки. Соціально-економічні засади формування економічної системи України : монографія. Умань, 2019. С. 140-144.
18. Про затвердження Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам малого та середнього підприємництва : Постанова кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 28. URL : <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text>.
19. Пропозиції Мінекономіки щодо державної підтримки аграрної галузі на 2021-2023 рр. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/na-agrarnomu-komiteti-predstavili-programi-derzhpidtrimki-apk-na-2021-2023-roki>.
20. Розвиток малих аграрних підприємств у ринковому інституційному середовищі: індикатори та ефективність : монографія / [Лупенко Ю. О., Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. та ін.] ; за ред. О. Г. Шпикуляка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 204 с.
21. Сільське господарство України за 2019 рік: збірник. Київ : Держаналітінформ, 2020. 230 с.
22. Спаський Г. В. Розвиток сімейних фермерських господарств в Україні та зарубіжний досвід їх функціонування. *Економіка АПК*. 2019. № 7. С. 73-78.
23. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року / [Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Булавка О. Г. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 60 с.
24. Угода між Урядом України та Європейською Комісією про фінансування заходу "Підтримка ЄС для розвитку сільського господарства та малих фермерських господарств в Україні" від 28.01.2020 р. URL : https://www.ips.ligazakon.net/document/MU20011?an=2&hide=true&snippet_id=snippet_222436.
25. Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. Становлення організаційно-економічної моделі сімейного фермерства в Україні: інституційні засади, проблеми та пріоритети. *Економіка АПК*. 2019. № 9. С. 86-98.
26. Шпикуляк О. Г., Іванченко В. О. Формування індексів та індикаторів сталого розвитку підприємництва в сільському господарстві: теоретико-методичні підходи. *Економіка АПК*. 2020. № 9. С. 114-117.
27. Яворська Т. І. Малий бізнес у сільському господарстві: теорія і практика : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2012. 405 с.
12. Malik, M.Y., Shpykuliak, O.H. & Mamchur, V.A. (2020). Realizatsiia tsilei staloho rozvitku Ukrainy v konteksti transformatsii osobystykh selianskikh gospodarstv v simeini fermerski [Realisation of the purposes of modern development of Ukraine in a context transformation personal agriculture in the family farmer]. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i stalyyi rozvytok*, 7 (261), pp. 21-31 [In Ukrainian].
13. Malik, M.Yo. & Mamchur, V.A. (2020). Sotsialno-ekonomichna orientatsiia simeinykh fermerskikh gospodarstv u pidpriemnytskii diialnosti [Social and economic orientation of family farms in enterprise activity]. *Ekonomika APK*, 9, pp. 30-35 [In Ukrainian].
14. Malovanyi, M.I. & Osipova, A.A. (2020). Kreditni aspekty derzhavnoi pidtrimki silskohospodarskoho vyrobnytsva Ukrainy [Credit aspects of the state support of agricultural production of Ukraine]. *Vcheni zapiski Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Seria : Ekonomika I upravlinnia*, vol. 31 (70), 4, pp. 96-102 [In Ukrainian].
15. Hadzalo, Ya.M., Hladii, M.V., Sabluk, P.T. & Luzan, Yu.Ya. (2020). *Modernizatsiia derzhavnoi polityki rozvitku ahrarynoi sfery Ukrainy: vyklyky, shliahi : monohrafiia*. [Modernisation of a state policy of development of agrarian sphere of Ukraine: calls, decision ways : monograph]. Kyiv : Aharna nauka [In Ukrainian].
16. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Y., Shpykuliak, O.H. (2019). Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia rozvitku simeinykh fermerskikh gospodarstv : monohrafiia [Organizational-economic maintenance of development of family farms]. Kyiv : NNTs "IAE" [In Ukrainian].
17. Osipova, A.A. (2019). Evoliutsiia ta sutnist derzhavnoho rehuliuвання ahrarynoho sektoru ekonomiky. Sotsialno-ekonomychni zasady formuvannia ekonomichnoi systemy Ukrainy : monohrafiia. [Evolution and essence of state regulation of agrarian sector of economy. Economic and social situations of formation of economic system of Ukraine]. Uman [In Ukrainian].
18. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia finansovoi derzhavnoi pidtrymky subiektam maloho ta serednoho : Postanova Kabinetu Ministrov Ukrainy vid 24 sichnia 2020 r. № 28 [About the statement of the Order of granting of financial state support to subjects of small and average business : The decision of the Cabinet of Ukraine from January, 24th, 2020 No. 28.]. Retrieved from : <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].
19. Propozitsii Minekonomiki shchodo derzhavnoi pidtrymky ahrarynoi halusi na 2021-2023 rr. [Offers of the Ministry of Economics on the state support of agrarian branch on 2021-2023]. Retrieved from : <https://www.kmu.gov.ua/news/na-agrarnomu-komiteti-predstavili-programi-derzhpidtrimki-apk-na-2021-2023-roki> [In Ukrainian].
20. Lupenko, Yu.O., Shpykuliak, O.H. & Malik, M.Yo. (2017). Rozvitok malych ahrarynykh pidpriemstv u rynkovomu institutsiionomy seredovishchi : indykatory ta efektyvnist : monohrafiia [Development of the small agrarian enterprises in the market institutional environment: indicators and efficiency]. Kyiv : NNTs "IAE" [In Ukrainian].
21. Silske gospodarstvo Ukrainy za 2019 rik : collection [Agriculture of Ukraine for 2019 : collection]. Kyiv : Derzhanalitinform [In Ukrainian].
22. Spaskii, H.V. (2019). Rozvitok simeinykh fermerskikh gospodarstv v Ukraini ta zarybizhnyi dosvid ikh funktsionuvannia [Development of family farms in Ukraine and foreign experience of their functioning]. *Ekonomika APK*, 7, pp. 73-78 [In Ukrainian].
23. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., Bulavka, O.H., et al. (2020). Stratehichni napriamy staloho rozvitku silskikh terytorii na period do 2020 roku [Strategic directions of modern development of rural territories for the period till 2030]. Kyiv : NNTs "IAE" [In Ukrainian].
24. Uhoda mizh Uriadom Ukrainy ta Evropeiskoiu Komisiieiu pro finansuvannia zahodu "Pidtrymka ES dlia rozvitku silskoho gospodarstva ta malych fermerskikh gospodarstv v Ukraini" vid 28.01.2020 r. [The agreement between the government of Ukraine and the Evropejsky Commission about action financing "Support by the Evropejsky Union of development of agriculture and small farms in Ukraine" 28.01.2020 r.]. Retrieved from : https://www.ips.ligazakon.net/document/MU20011?an=2&hide=true&snippet_id=snippet_222436 [In Ukrainian].

25. Shpykuliak, O.H. & Malik, M.Y. (2019). Stanovlennia orhanizatsiino-ekonomichnoi modeli simeinoho fermerstva v Ukraini: instytustiini zasady, problemy ta priorityty [Formation of organizational-economic model of family farming in Ukraine: institutional positions, problems and priorities]. *Ekonomika APK*, 9, pp. 86-98 [In Ukrainian].

26. Shpykuliak, O.H. & Ivanchenko, V.O. (2020). Formuvannia indeksiv ta indyikatoriv staloho rozvitku pidpriemnitstva v silskomu hospodarstvi: teoretyko-metodychni pidhody [Formation of indexes and indicators of modern development of business in agriculture: teoretiko-methodical approaches]. *Ekonomika APK*, 9, pp. 114-117 [In Ukrainian].

27. Yavorska, T.I. (2012). Malyy biznes u silskomu hospodarstvi: teoriia i praktika : monohrafiia [Small-scale business in agriculture: the theory and practice]. Kyiv : NNTs "IAE" [In Ukrainian].

Rusaniuk V. V. The essence and goals of state support for small and medium entrepreneurship in the agricultural sector

The purpose of the article is to reveal the essence, goals and objectives of the state support of small and medium entrepreneurship in the agricultural sector of the economy under modern conditions.

Research methods. *The methodological basis of the study was a set of methods of scientific knowledge of the system and mechanism of state support for small and medium entrepreneurship in the agricultural sector. The achievement of the goal was facilitated by general scientific methods: empirical research (measurement, comparison, observation), theoretical research (analysis and synthesis), as well as local (specific): situation analysis (computational-constructive).*

Research results. *It has been established that state support is one of the components of the state regulation mechanism; a system of preferential financing of priority industries and small and medium enterprises has been established; a system of measures to increase the adaptability and competitiveness of small and medium enterprises in the agricultural sector of a controlling, executive, legislative nature. It was revealed that the main tasks of state regulation of small and medium entrepreneurship in the agricultural sector are: the formation of optimal financial and credit instruments; improving the legislative and regulatory platform; stimulating the interaction of small and medium businesses in the agricultural sector with the logistics and market infrastructure; the formation of an information culture and the development of socialization of small and medium entrepreneurship in the agricultural sector, etc. The necessity of solving the problem of forming an adaptive, comprehensive and integrative system of state support for small and medium businesses in the agricultural sector, which flexibly and quickly reflects the impact of an unstable market environment, creating an adequate logistics business infrastructure at all levels of the hierarchy.*

Scientific novelty. *The main tasks of the functioning of state support for small and medium businesses in the agricultural sector of the economy in modern conditions are revealed and a methodological approach is proposed to substantiate the main directions of modification of state support, which contribute to solving the problems of the functioning of small and medium entrepreneurship in the agricultural sector of the economy. The attention is focused on the main programs of state support for the development of entrepreneurship in the agricultural sector of Ukraine.*

Practical significance. *It is advisable to use the methodological approach as a base in the system of tasks for the functioning of state support for small and medium entrepreneurship in the agricultural sector according to the statistical reporting of business entities and macro indicators of the country's socio-economic state. Figs.: 2. Refs.: 27.*

Keywords: *government regulation; governmental support; development of entrepreneurship; small entrepreneurship; medium entrepreneurship; agricultural sector; crisis; market.*

Rusaniuk Vasyl Vasylovych - post-graduate student of the department of entrepreneurship, cooperation, and agro-industrial integration, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: rusanyuk.ur@ukr.net

Русанюк В. В. Сущность и цели государственной поддержки малого и среднего предпринимательства в аграрном секторе

Цель статьи - раскрыть сущность, цели и задачи функционирования государственной поддержки малого и среднего предпринимательства в аграрном секторе экономики в современных условиях.

Методика исследования. *Методологической основой исследования послужила совокупность методов научного познания системы и механизма государственной поддержки малого и среднего предпринимательства в аграрном секторе. Достижению цели способствовали общенаучные методы: эмпирических исследований (измерение, сравнение, наблюдение); теоретических исследований (анализ и синтез), а также локальные (специфические): анализа ситуаций (расчетно-конструктивный).*

Результаты исследования. *Установлено, что государственная поддержка это одна из составляющих механизма государственного регулирования, отлаженная система льготного финансирования приоритетных отраслей и субъектов малого и среднего предпринимательства; система мер наращивания адаптивности и конкурентоспособности субъектов малого и среднего предпринимательства в аграрном секторе контролирующего, исполнительного, законодательного характера. Выявлено, что основными задачами государственного регулирования малого и среднего предпринимательства в аграрном секторе выступают: формирование оптимальных финансово-кредитных инструментов; совершенствование законодательной и нормативно-правовой платформы; стимулирование взаимодействия субъектов малого и среднего предпринимательства в аграрном секторе с логистической и рыночной инфраструктурой; формирование информационной культуры и развитие социализации малого и среднего предпринимательства в аграрном секторе и др. Обоснована необходимость решения задачи формирования адаптивной, комплексной и интегративной системы государственной поддержки малого и среднего предпринимательства в аграрном секторе, которая гибко и оперативно будет отражать влияние нестабильной рыночной среды, создавая адекватную логистическую инфраструктуру функционирования бизнеса на всех уровнях иерархии.*

Элементы научной новизны. *Раскрыты основные задачи функционирования государственной поддержки малого и среднего предпринимательства в аграрном секторе экономики в современных условиях, предложен методический подход к обоснованию основных направлений модификации государственной поддержки, которые способствуют решению проблем*

функціонування малого і середнього підприємництва в аграрному секторі економіки. Акцентовано увагу на основних програмах державної підтримки розвитку підприємництва в аграрному секторі України.

Практическа значимість. Методический підхід цілесобразно використовувати як базу в системі задач функціонування державної підтримки малого і середнього підприємництва в аграрному секторі згідно даним статистическої отчетності суб'єктів підприємництва і макропоказателів соціально-економічесого стану країни. Илл.: 2. Библиогр.: 27.

Ключевые слова: державне регулювання; державна підтримка; розвиток підприємництва; мале підприємництво; середнє підприємництво; аграрний сектор; кризис; рынок.

Русанюк Василий Васильевич - аспірант відділу підприємництва, кооперації і агропромисленної інтеграції, Національний научний центр «Інститут аграрної економіки» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборони, 10)
E-mail: rusanjuk.ur@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 09.02.2021 р.

Фахове рецензування: 12.02.2021 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Русанюк В. В. Сутність і цілі державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі. *Економіка АПК*. 2021. № 2. С. 102 – 111. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202102102>

Rusaniuk, V.V. (2021). Sutnist i tsili derzhavnoi pidtrymky maloho ta serednoho pidpriemnytstva v ahrarnomu sektori [The essence and goals of state support for small and medium entrepreneurship in the agricultural sector]. *Економіка АПК*, 2, pp. 102 – 111 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202102102>

* * *

Новини АПК

Найбільш прибутковим у 2020 р. було виробництво гречки - Юрій Лупенко

За попередніми розрахунками Інституту аграрної економіки, у 2020 р. рентабельність виробництва гречки в сільськогосподарських підприємствах очікується на рівні 63 %. Це найвищий показник серед усіх видів сільськогосподарської продукції і майже на порядок вище рівня 2019 р. у 6,6 %, поінформував директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» академік НААН **Юрій Лупенко**, презентуючи розробку «Очікувані показники собівартості продукції, її дохідності, прибутковості та рентабельності в сільськогосподарських підприємствах України у 2020 році: методика і розрахунки (грудень 2020 року)».

За його словами, загальна рентабельність виробництва продукції сільського господарства у таких підприємствах очікується на рівні 17,4 %. Цей результат, хоча й перевищує показник 2019 р. у 11,8 %, однак нижчий, ніж у 2018 р., коли рентабельність виробництва агропродукції становила 22,8 %.

Рівень рентабельності виробництва продукції рослинництва збільшився з 14,2 % у 2019 р. до 22,3 % торік. При цьому тваринництво, яке у 2019 р. спрацювало на межі збитковості (0,1 %), у 2020 р. стало збитковим - рівень рентабельності (-4,7 %), зазначив науковець. Вищий рівень рентабельності очікується на вирощуванні баштанних продовольчих культур (45,4 %), вівса (43,7 %), ягід (41,6 %), жита (41,3 %), сої (37,5 %) та пшениці (33 %). Рентабельність виробництва соняшника, яка у 2019 р. була найвищою серед основних сільськогосподарських культур (23,5 %), у 2020 р. становила близько 29 %, зауважив Юрій Лупенко.

Меншою порівняно з показниками 2019 р. очікується рентабельність вирощування: кукурудзи на зерно - 12,8 % проти 17,8 %; проса - 4,2 % проти 20,2 %; картоплі - 1,7 % проти 15,4 %; овочів відкритого ґрунту - 2,2 % проти 7 %. Збитковим залишилося вирощування гороху, сорго, овочів закритого ґрунту.

Рентабельним у тваринництві очікується лише виробництво молока (21,4 %), тоді як інші види продукції галузі були збитковими, зазначив науковець.

Зростання рівня рентабельності відбулося переважно за рахунок зростання цін на продукцію більшості сільськогосподарських культур. Наприклад, ціни на гречку торік зросли на 53,7 %, продукцію баштанних продовольчих культур - на 50,1 %, пшеницю - на 24,4 %. Водночас по окремих культурах навіть значне зростання цін (по сорго, наприклад, на 30%), не змогло забезпечити подолання збитковості, підсумував Юрій Лупенко.

Пресслужба ННЦ «Інститут аграрної економіки»